

Kartverket
Christian Mathiesen
Postboks 600 Sentrum
3507 HØNEFOSS

Deres ref.
11/04460-167

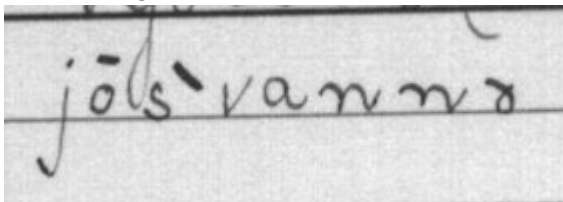
Vår ref.
23/565-5/LLH

Dato
19.11.2025

Lyngdal kommune – navnesak 2023/157 – Ljosevann/Josevann mfl. – tilråding

Kartverket har reist navnesak på navnet *Ljosevann/Josevann* og flere andre navn med samme forledd for å få avklart skrivemåten. Lyngdal kommune har gjennomført høringsrunde, og har fått inn ett hørings svar som er oversendt Språkrådet. Det er fra Ljosevann hytteforening, som skriver «Vi har ingen innvendinger mot å skrive Josevann». Kommunen selv skriver «Lyngdal kommune har ikke foretatt noen annen vurdering av saken enn da kommunen gjorde vedtak om skrivemåten Josevann. Bakgrunnen den gang var at man brukte Josevannsheia som referanse for valg av skrivemåte. Bokverket til Signe Kvaavik (som kommunen benytter i alle slike saker), gir ikke, så langt vi har kunne se, noen gode argumenter for verken den ene eller den andre skrivemåten».

Herredsregisteret (1942) har

Signe Kvaavik har i heftet *Namn i Lyngdal* (del 3, 1993) formene

Jorplehusvollen, 39 SKOLAND, 262. B-2
Josebekken, 46 EIKELAND, 69. B-5
Josebrokka, 46 EIKELAND, 73. B-4-5
Josevannet, 37 RÅVEDAL, 88. F-2
Josevannsbekken, 45 BIRKELAND, 9. G-5
Josevannsheia, 37 RÅVEDAL, 46. FG-2

Josåsen, 46 EIKELAND, 70. B-4-5

Navneleddet *Jose-* er ikke forklart i innledningen i heftet. Navnene i de tre heftene *Navn i Lyngdal* har ifølge Kvaavik skriftformer som i utgangspunktet skal ligge nær uttalen (*Namn i Lyngdal*, del 1, 1992, s. 7).

Det er rimelig å ta utgangspunktet i navnet *Ljosevann/Josevann* som det mest primære av navneformene. Det er det som er tidligst registrert på kart (se punkt 1 nedenfor), og som navn på et vann er det også naturlig blant de eldste. Navnene *Josevannsheia* og *Ljosevassbekk* er opplagt sekundære til innsjønavnet, og navnene *Josåsen* og *Josebrokka* er registrert på kart på et senere tidspunkt (ØK 1966).

Forleddet *Ljose-* forekommer flere steder på Agder, også i kombinasjon med *vann/vatn*, for eksempel *Ljosevatnet* i både Flekkefjord og Birkenes (SSR). Lenger sør i Birkenes finnes også *Ljosevannet*, ifølge Haslum 2022, *Stedsnavn i Birkenes* (s. 174). Haslum oppgir uttale tilsvarende den som er registrert i herredsregisteret for navnet i Lyngdal (gjengitt ovenfor), med uttalen /jo:s/ av forleddet. Han diskuterer ikke bakgrunnen navnet, men bruker altså skrivemåten *Ljose-*, noe som i praksis innebærer en antakelse om opphavet til forleddet.

I utgaven for Telemark fylke av *Norske innsjønamn* (IV, s. 257) oppgir Kjell Venås at forleddet *Ljos-* forekommer 20 ganger, i forbindelse med ulike former av *tjørn* og *vatn*, da altså uten bindevokal -e-, og i tillegg ett navn med bindevokal: *Ljosevatnet*. For alle disse mener Venås at det er adjektivet *ljøs* som ligger til grunn, på den måten at «[D]et skal vel gje att synsinntrykket av innsjøen som del av naturen ikring, og kan byggje på eit ope eller lite fjellfylt lende [...] eller på noko ved sjøen sjølv, som ljøs botn av sand og stein» (s. 257). Dette passer gjerne godt med navnet i Lyngdal, for vannet ser ut til å ligge relativt høyt i et nokså åpent terreng.

Det er få navn på Agder der en kan tenke seg at et likelydende forledd (/jo:s/) kan ha et annet historisk opphav. I Sirdal finnes gårdsnavnet *Josdal*, som er antatt å kunne komme av «Elvenavnet Gjós, hørende til Verbet gjósa, strøomme voldsomt frem» (*Norske Gaardnavne* 9, s. 347). Dette er som gårdsnavn i en særlig kategori, og kan være svært gammelt. Ellers finnes det noen registrerte navn i SSR, som *Josdalen* (Vennesla) og *Joseholmen* (Kristiansand). Foreleddet i disse kan ha et ukjent opphav, men kan vel så gjerne være uttalenære skrivemåter av opphavlig *Ljos(e)-*.

På bakgrunn av dette er det rimelig å tilrå skrivemåten **Ljos(e)-** for forleddet. Det tilsvarer den skrivemåten som er normert form av adjektivet i nynorsk, altså *ljøs*, jamstilt med skrivemåten *lys*. Det er tradisjon for å bruke denne skrivemåten i stedsnavn, og den innebærer at navnets opphav blir synliggjort, noe det ikke vil bli med den uttalenære skrivemåten *Jos(e)-*.

Nr.	Navn	Navnetype	Saksopplysninger og tilråding
1	Ljosevann Josevann	Vann	KV: «Vi finner skrivemåten Ljosevd. på rektangelkart fra 1939 og 1960 mfl. og Norge 1:50 000 fra 1952. Ljosevatnet på Norge 1:50 000 fra 1967, 1994 og 2006 mfl. Ljosevann på økonomisk kartverk fra 1966 og på dagens Norge 1:50 000. I herredsregisteret (1942) finner

			<p>vi oppslagsformen Ljosevd. og uttaleopplysningen jōs`vannə».</p> <p>Herredsregisteret oppgir bestemt form i uttalen av navnet, og på kart har det variert mellom ubestemt og bestemt form. Den registrerte uttalen samsvarer med det som går fram av Haslum 2006. Dette er en studie av bruken og utbredelsen av ubestemt form av stedsnavn, såkalt 'artikkelløse stedsnavn'. Ifølge Haslum er et område "omkring Lyngdal og Lindesnes [...] så godt som uten artikkelløse terrengnavn (s. 260). For Lyngdals del bygger denne konklusjonen på omfattende navneinnsamlinger (av Signe Kvaavik, utgitt av Lyngdal kommune, 1992 og 1993).</p> <p>Tilråding: På grunnlag av disse opplysningene tilrår vi skrivemåten Ljosevannet.</p>
2	Josevannsheia	Hei	<p>KV: «Josevannsheia på økonomisk kartverk fra 1966».</p> <p>Kvaavik oppgir formen <i>Josevannsheia</i>, som en da kan regne som uttaleformen av navnet. I Lyngdal finnes fra før flere andre navn som i SSR er registrert med formen <i>vann</i> (i motsetning til <i>vass</i>) i kombinasjon med <i>heia</i>, for eksempel Bjorvannsheia, Bergevannsheia, Blesevannsheia.</p> <p>På dette grunnlaget tilrår vi skrivemåten Ljosevannsheia.</p>
3	Josebrokka	Bakke	<p>KV: «Josebrokka på økonomisk kartverk fra 1966».</p> <p>Tilråding: Ljosebrokka</p>
4	Josåsen	Ås	<p>KV: «Josåsen på økonomisk kartverk fra 1966».</p> <p>Tilråding: Ljosåsen</p>
5	Josevannsveien	Adr.navn	Tilråding: Ljosevannsveien
6	Ljosevassbekk	Bro	KV: «Ljosevassbekk på Statens vegvesens kart av ukjent dato».

			Se tilråding for navn nummer 7. Navnet virker å være feilplassert, men for skrivemåten tilrår vi Ljosevannsbekken .
7	Ljosevassbekk	Bekk?	<p>KV: «Ljosevassbekk på Statens vegvesens kart av ukjent dato. Vi har registrert Ljosevassbekk som foreslått skrivemåte av navn på bekk på bakgrunn av Statens vegvesens kart. Elva som går under brua Ljosevassbekk har for øvrig navnet Skurvåa i Sentralt stedsnavnregister. Vi ber derfor om at de som uttaler seg i saken forteller oss om navnet Ljosevassbekk (eller tilsvarende) er i bruk lokalt som navn på en bekk, og hvor denne bekken eventuelt går».</p> <p>Kvaavik har skrivemåten <i>Josevannsbekken</i>, som en da kan regne som uttaleformen av navnet (jf. nr. 2 ovenfor). Merk dessuten det som er omtalt om nr. 1 ovenfor, at en i Lyngdal så og si ikke finner artikkelløse terrengnavn, altså navn i ubestemt form.</p> <p>I <i>Namn i Lyngdal</i> (del 3, 1993) er dette navnet plassert på kartet i bekkeutløpet i østenden av Ljosevannet. Se det vedlagte utsnittet fra heftet nedenfor. Denne innsamlingen av stedsnavn i Lyngdal er basert på et grundig arbeid, og det virker sannsynlig at dagens plassering av navnet der Skurvåna også ligger, er feilaktig.</p> <p><u>Tilråding:</u> På grunnlag av opplysningene ovenfor tilrår vi skrivemåten Ljosevannsbekken.</p>

